

P o l g á r T i b o r Kedves Kollégák! Csak nagyon röviden szeretnék reflektálni Rácz György barátom előadásának két pontjára, mert nagyon is és mindnyájan azt szeretnénk, a legjobban, ha ők szólnának hozzá a revü kérdéshöz.

Nagyon helyes, hogy a színház nem használja a "revü" szót. Nagyon jó az "énekes-táncos játékok" kifejezés. De mindenesetre álljunk meg egy pillanatra annál a kérdésnél, mi is tulajdonképpen a "revü" szó. Bogyókereskedett kifejezés, egy műfajra vonatkozólag, amelyről mi most vitázunk. A szó francia eredetű és távizzsgálást, szemlét, vagy folyóiratot vagy látványos szindarabot jelent. Mindenesetre két szótagból áll, és a "vue" - látás - szó alkotja a főrészt, ami arra enged következtetni, hogy a revü valami olyanmi, ami a látással, a látnivalókkal van szoros összefüggésben.

Ami Rácz Györgynek azt a megállapítását illeti, hogy a régi revü valami burzsoá termék volna, ezt százszázalékosan nem merném aláírni, mert hiszen a revü - mint Rácz György is elismerte - a nagytömegekhez szól. Természetesen más kérdés az, hogy a régi, burzsoá revü félreaklott és rossz uton haladt. Eltávolodott a valóságtól.

Rácz György nagyon jól határozta meg a szocialista revü feladatát: az uniformizált és dróton rángatott táncosok s a valószínűleg világ helyett az élet szépségeit és - had tegyem hozzá - fonákosságait megmutatni a műfajadta rongog lehetőséggel. A Fővárosi Vigszínház működésében rendkívül érdekes fejlődést és egy jó irányban való nagyon jó erőfeszítést látok, nemcsak az intézmény múltévi produkciójával, hanem - ami ennél sokkal fontosabb - ezévi első produkciójával szemben is. Láttuk, hogy olyan szereplők, akik azelőtt talán nem színészi feladatot végeztek, hanem bizonyos műfajban, bizonyos beskatulyázottságban működtek, színészek, és pedig jó színészek lettek. Láttam, hogy ennek a színháznak a tánckara milyen kitűnően, milyen eredményesen működik, és sok mindent láttam még; ami igazán eredményként könyvelhető el a színház munkájában. Még a sajtó is - amely - s ebben bizony igaza van Rácz Györgynek - rendkívül mostohán bánt ezzel a műfajjal, sőt a produkcióval is, még a sajtó is elismerte a fejlődést, - ha meg is dicsőítte mindnyájunk által szeretett kollégánkat, Kiss Manyit, aki akkor a revüben nem is szerepelt. Dehát alapos kritikánál ez előfordul.

Ezekután nagyon kérem a kollégákat a harmadik szekció nevében, hogy a revü általános kérdésein kívül szólnak hozzá - bizonyára sokan látták - a színház mostani produkciójához és bírálják meg azt az al a szeretettel, azzal a

azigora azorelletol, amelyet Récz György kért.

V á r a d i L á s z l ó: Magát a produkciót általábanművelni jónak, hasznosnak és fontosnak tartom. Maga darab műfajzord, vidám, változatos és az azbösszekötő fonall amely az olyan képekkel egybőgös menetet ad, épkézláb, mai, természetben.

Vajjon mikor az a célunk, hogy a revü műfajával is a mai életet akarjuk adni, ha pedig a mult egy-egy epizódját dolgozzuk fel, akkor is a mai közönséghez mai aktualitásban akarunk azólni és az élet teljességét akarjuk ábrázolni? Nem lenne-e a helyőrváló egy-egy komolyabb tartalmu revükép is? Ez jó lenne arra, hogy öveztesse egyrészt mai életünk köttősségét: a derűt, a vidámságot, a jövőbe vetett hit optimizmusát, de a ma munkájának páthosát is, másrészt pedig változatosmővelő jelölthetne a vidám képek sorozatában és egy-egy ilyen komolyabb tartalmu, mondjuk, a munka heroizmusát mutató kép után a következő vidám kép annál frisebben, annál üdőbbben legyen.

A zene azokban a részekben, ahol a mai élethez kapcsolódnak, egy kicsit bizonytalan, nem találja meg azt a hangot, amely a színpadon a jelenetből, a szereplőkből, illetve azokból a figurákból árad, vagy kell hogy áradjon, amelyeket a zenében jellemezni óhajt a szerző.

Szórakoztató zenéinkből sok hozzászólás és kritika után zeneszerzőinknek sikerült elvetni a káros nyugati behatásokat, de ezt a helyet még nem tudtuk megtölteni új kifejezési formával. A zenében sikerült elvetni a káros nyugati bódító italok hatását, egyes harmonizálási, egyes hangszerezési trükköket, de ezenkívül megpróbálunk ezektől elszégyényített eszközeinkkel a régi emlékeket idézgetni ahelyett, hogy egyszerű, őszinte, belülről jövő zenéinkkel jellemeznénk az életünket. Különösen szembetűnő ez a mostani produkcióban például az ujlakásépítő jelentés, ahol a zene mást mond, mint a kép, amelyet látunk a színpadon és mint amit azoknak az embereknek mondani kellene, akik ebben a jelentben szerepelnek. Sok nagyon jól sikerült zenei megoldás van a produkcióban elsősorban a vurstli-jelenetre gondolok, de kitűnő a villamos-jelenet zenei megoldása is. Egy kicsit zavaros hatást tett rám a gruz-jelenet zenei része. Zavaros, mert nem látom egészen tisztán a szerző szándékait. Ugy érzem, a gruz folklort egy kicsit koverni akarta a mi közönségünk izlésével és saját zeneszerzői egyéniségével. A szovjet szórakoztató zenében a filklóre anyag egyszerűbb, természetesebb észéért közelebb is áll a széles tömegekhez.

Általában a zene könnyebb, táncosabb jellegű részei jobban sikerültek, mint a komoly részek.

A színház zenei apparátusa elégtelen azokhoz a feladatokhoz képest amelyeket a produkcióban meg kell oldani. Ezek a feladatok nyilván még fokozódnak a további produkciókban. Ugy érzem, hogy a színház zenekarának létszáma nem elég nagy. Ugyanezt mondhatom az énekkarról is. Fokozottabb figyelmet kell fordítani arra, hogy ezen a vonalon a színház

megegerősödjék, hiszen - mint Rácz György mondta - a revüben egyenrangú tényező a zene. A zene dinamizmusa döntően fontos a revü dinamikus hatásához, átütő képességű zenei apparátus szükséges ahhoz, hogy a zene kellően szóljon mai életünkről. Azt hiszem, hogy a színháznak sikerülni fog ezen a téren fejleszteni apparátusát és akkor a mai mondanivalója, a mai tartalma új revü zenei részében is maradéktalanul meg fogja oldani azokat a feladatokat, amelyeket kitűzött maga elé és amelyekben az új szocialista-realista revü kezdetét üdvözölhetjük.

K o v á c s D á n e s: Amerre csak színházaink vidám, könnyű látványos és zenés műsorokat játszanak, mindenfelé zsufolásig megtölti a nézőteret a közönség. A vidám műfajra tehát úgy látszik szükség van és valószínű, hogy revü helyett egy három órán át tartó esztrádműsorban minden korotaszorú történet nélkül - fárasztaná a közönséget. A Szovjetunió esztrádműsorai abban különböznek a mieinktől, hogy az egyes számok önmagukban is olyan művésziek, annyira látványosak, élményszerűek és szépek, mondanivalójuk pedig annyira tiszta, hogy minden mese, minden hosszabb bevezető feleslegessé válik.

Hogy kell-e revü, vagy sem, ebben egy pillanatig sem kételkedtünk akkor, amikor a színház megadta a megbízást a revüíráásra. Mi úgy éreztük, hogy jó ügyet szolgálunk, hiszen ez a színház a Peleskei nótáriussal bebizonyította, hogy szakított a régi revü kétértelmű szóvicccal, lenge látványosságával, bárgyu fordulataival és a belső erőszakolt és a belőle minduntalan kilógó vonallal.

Egyszóval a Peleskei nótárius bebizonyította, hogy a Fővárosi Vígyszínház - annak ellenére, hogy felszerelése épülete és helyiségei, színpadáról nem is beszélve, a legrozantább régi Műszínikörre és Déryné hőskorára emlékeztet - vérbő valódi színház. A Peleskei nótárius új volt, szép volt, jó volt, a kezdet minden értékével és figyeltékességével. Több mint 120 ezer ember nézte és nevette végig, új közönségünk, dolgozó közönségünk, ami kétségkívül annyit jelent, hogy dolgozóink szeretnek nevetni, szórakozni, véleményük az, hogy kell a revü akkor is, ha mi a percben még nem is tudjuk, hogy mi az! Kétségkívül vidám, látványos, táncos, zenés játék, aminek van valamilyen felépített, mégis laza cselekménye. Természetes és helyes, hogy a revüt szerkesztik. Hiszen a revüt revüvé a tánc, a zene, az ének, a látványosság teszi. Az írótól nem is lehetne megkívánni, hogy zenét szeressenek, vagy koreográfiát írjon. De ... nem természetes és nem helyes, hogy egyes revüszakemberek, akik közül sok évtizedes revüszakértelennel rendelkeznek, úgy néznek az újdonsült revüíróra, ahogy talán a Dalai láma nézhetett a fiatal lámánövendékre. És az írónak a lámák utasításaihoz kell ragaszkodniuk. Ide nekem egy keringő kell, mondja a zeneszerző és a szövegíró, mint engedelmes rab-szolga, úgy fonja a lonyodalmát, hogy a zeneszerző megkaphassa a maga keringőjét. Így kapja meg a dramaturg az építkezésről szóló képet, s a diszlettervező egy huszonnégy óra alatt épült park utólag írt bonyodalmát, mert anélkül nem ér semmit az egész. Ennyi béklyó között, ilyen szűkrozsabott menetrend szerint szinte felesleges az író és tömegcikké, gyári terméké válik minden írásmű. Tagadjuk azt, hogy a revü szerkesztésének nem

az író és a rendező a főszereplője, hanem a beavatott Dalai lámák. Abban azt hisszük, meggyőződik; hogy a revü elsősorban a múltól és feltétlenül a múltak szelvénye. Ma játszódik a Cime ismeretlen is. A viczázásokot bíráló képekkel nem volt sok baj. A bírálat könnyen lehet egy humoros, hogy egyben hasznos is legyen. Hasznos és humoros a villamos, a telefon, vagy a bürokrácia kép. De a revü végsőleg, nem bírálhat valamennyi képet, be kell mutatnia az élet pozitív oldalait is. Ilyen pozitív kép például az ipari tanulóotthon, vagy az építkezés. Az ipari tanulóotthonban kulturostre készülnek a fiatalok. Sokan -kritikusok is - hibának tartják, hogy ezek a színpadi fiatalok nem táncolnak, csak vidámnak. Hát a tanulásról, a munkáról nem esik szó soha?-kérdik. Hát eshetne, persze, hogy eshetne, még revüszínpadon is, de ez nagyon nehéz kérdés. Mondhatnánk, a revüírás egyik legnehezebb része. Játszódhat-e egy revü egyik képe mondjuk egy üzem géptermében, ahol a hétköznapi munka folyik és ahol a munka öröme dal és tánc is kifejezi? Játszódhat-e épülő házban úgy, hogy dal és tánc közben épülnek a falak? Bizonyos, hogy játszódhat, csak bátor kézzel kell hozzányulni. És hadd mondjuk meg most itt: mi bizony tulontul féltünk. Tartottunk attól, hogy egy ilyen kép a revüszínpadon, a revü könnyed eselekményének keretében a hősi munka dícsérete helyett valamikor torzképpé süllyed! Igen, bevalljuk, bátortalanok voltunk, mondhatnánk úgy is, hogy sokhelyütt áttestünk a revü másik oldalára. Mi Mindenesetre leszúrtunk annyit, hogy a revüszínpadnak is megvan a maga akusztikája, ha túl súlyos mondanivalót adunk a revünek, nagyon könnyen előfordulhat, hogy jó agitáció helyett talmi, úrsen kongó szólamokká változtatjuk, a legmélyebb, a legerősebb mondanivalót is.

Mindenki előtt nyilvánvaló lehet: komoly feladatot az a vajudó műfajt előbbre vinni. Ehhez mindenki segítsége és mindenki szeretete az ügy iránti szeretete szükséges. Ezt a lelkes szeretetet megkaptuk a színház részéről. Hiába vártunk azonban segítséget, tanácsot, támogatást, útmutatást, építő kritikát azoktól, akik színházi és szellemi életünket irányítják. Mikor eljönnek a szakmai bemutatóra ne üljenek jegyzettümbjeik messzi rigétség távolában, hanem vegyék fel a kapcsolatot az élettel, adott esetben az íróval. Az író nem tanulhat, nem fejlődhet olyan hatószájból hallott bírálatból, amely a részletes kritika helyett csak ennyit mond: rossz! A könnyű műfajjal, - amely csak a közönségnek könnyű - a vigjátékkal, a revüvel és általában a humorról végre foglalkozni kezd a Szövetség. Foglalkoznia kellene azonban ezzel az Írószövetségnek is. Nem lehet helyes az, hogy a könnyű műfaj művelői úgy érezzék, ők kevesebbek, lenézettebbek a drámaíróknál vagy a regényíróknál. A humorista a regényírás nehéztüzérségének és a drámaírás tankjainak felderítője és mesterlövésze, ahogy Gorbacsov mondta. A felderítés amugyis nehéz eredményeit nem szabad egyszerűen lebunkozni, hanem az elvi kérdések tisztázásával előbbre kell vinni.

Segítse a mi felderítő munkánkat az éles, harcra kész kritika és az ügy iránti szeretet. Meg vagyunk győződve arról, hogy ebből az értekezletből nem hiányzik az olyan lelkesedés, amilyennel a közönség estéről estére végigtapsolja a Fővárosi Vígsház előadásait és üdvözléne még viharosabb tapsal azt

az új revüt, amelynek alapjait most készültünk lerakni.

G á c s L á s z l ó érintődött az a kérdés, hogy kell-e revü, vagy sem. A Fővárosi Vigaszínház állandóan táblás háza erre már megadták a feleletet. Nem hiszem, hogy a Fővárosi Vigaszínház közönsége másfajta emberekből állna, vagy tevődnek össze, mint akik a többi színházak nézőterét töltik meg. Tudom ugyan, van hajlamosság arra, hogy ezt a közönséget körutinak, körüti közönségnek nevezzék, de én a magyar nézőtől felháborítónak találom azt, hogy felszabadulásunk hatodik évében azt a 120.000 embert, akik például a Felsőkerület nézőterét megnézték, egyszerűen így intézzék el. Attól tartok, hogy ugyanazok, akik ezt a közönséget körutinak nevezik, ha a színház üres nézőtér előtt játszanak, azt mondanák, hogy "aha, a dolgozók elutasítják ezt a műfajt".

Én ugyanis attól félek, a kérdést úgy kell feltennünk, hogy szabad-e revüt játszani, vagy nem szabad. Ezt mutatják ugyanis színházaink felügyeleti hatóságainak a revü kérdésében elfoglalt álláspontja, személyesen tapasztalt nyilatkozatai, és ezt az eddig megjelent kritikák is.

Én tehát a problémát ketté osztanám: kell-e revü a dolgozó-közönségnek és kell-e a színházi főosztályunk és a tanács ill. ügyosztályának? Az eddig tapasztaltak alapján megállapíthatjuk, hogy az előbbieknek kell, az utóbbiaknak nem kell.

A revü ellenzői nem vállalják a műfaj nyílt, világos eltanúsolásának felelősségét. Csak éppen úgy nyúlnak ehhez a kérdéshez, mint valami ragadós, közös rongyhoz, amelytől piszkos lesz a kezük. Lehet, hogy ennek a magatartásnak az az oka, hogy a revü óhatatlanul a burzsoá kultúra legszennyesebb színpadi produkcióját idézi. Lehet, hogy ezért vélik ezt a kérdést egyesek úgy megoldani, hogy eztrád műsort sürgetnek. De ne felejtsék el az olvtársak, hogy az eztrád sokkal közelebb áll ahhoz az általánosan még laza színpadhoz, mint a Fővárosi Vigaszínház műfajkiértelmezéséhez, amelyeknek összefüggő cselekményük van.

Nem is szólva arról, hogy akik a dolgozókra hivatkoznak, s ezen az alapon akarják ezt a kérdést így megoldani, előbb kérdezzék meg a dolgozóktól; lemondanak-e az összefüggő cselekményről. Szerintem nem. Lehet: az a kifogás, hogy a revü a burzsoá életforma tipikus propagálója. Ez igaz, de ugyanezt teszi a polgári dráma és a polgári operett is.

Ugy vélem, hogy a revü műfaji sajátosságai, a látványosság, a sok muzsika, a tánc, a humor iponin alkalmazsak arra, hogy segítségükkel egyre fejlődő életünk azéppérett, igazi és nem hazudott örömeit színpadra vigyük. De alkalmas arra is, hogy jól felhasználva őket a műfaj szociálinta építősünk propagandistájává válják. Ki állíthatja azt, hogy az a műfaj-sajátosságainál fogva erre alkalmatlan? Azt hiszem, senki. Ahhoz azonban, hogy a revü betölthesse ezt a hivatását, segítő bírálat és nem arisztokratikus elzárkózás kell.

3. 10

Persze van mit kritizálni ezekben a revükben. Sok a burzsoá elem, még nem kap új mozzintot a megváltozott társadalom megváltozott embereinek egyáltalán való új viszonyok sok az öncélúság is, tisztasátlanság még az új revü dramaturgiai szabályainak kérdése. Itt nagyon sok nagyon hasznos és okos javaslat hangozott el és bizonyára fog még elhangyni. Erre ne akarok kitérni.

Megvallom én ugyancsak gondoltok rá, igen. Nem hiszem, hogy például előfeltétel volna a szantalan kép. Nem helyeslem a keretszereplők bedillítésnek adhatom, akik mindig elmosódnak, konturátalanok, bár minden képen benne vannak. Itt van például Kós Olga elvtársnő szerepe a "Cine Jamerollon" ben: a legsápadtabb, legverteleonebb, legkonturátalább figura. Nem hiszem, hogy ez előfeltételene volna a revünek. Eppen ezért az ilyen szereplők sorsa nem is érdekli, nem is érdekli tulajdonképpen a nézőket. Ugy hiszem, féligaddig például adhatom az ilyen figurákhoz csak a "Szentiványi-szám"-ból - boombant on a távoleső párharumért - aki aktív benyújtója a szalokménynek végig az egész darabon. Nincs benne minden képen, de mindenütt ott érezzük őt.

Bizonyos, hogy még számos egyéb hiba is akad: Perbeszállok például Raon elvtársal a parlamentet illetően. Ez a pantomim ilyenfajta megoldásit csaknem tartom. Ez félig tan félig valami improvizálásszerű nem tudom, mi ez. Helyen, ha a tánc mond valamit, ha a táncban szereplő van, de on ne legyen ilyen hibrid valami, mikor a főszereplők, vagy a pantomim, különösen hangsúlyos szereplői pontosan megkomponált - nem vagyok táncszakértő - táncot járnak, míg a többi csak kórt és mint járkelők csak sétálnak, "promóban mozognak" mögöttük. Itt valami kettősség van, ami engem zavart, amit stílustalannak érzek, amiről azt gondolom, hogy ezt sokkal jobban lehetne - helyesebben - kellene megoldani.

Azt sem irom alá, hogy a ballettek, a női táncnak, az éneknek vagy a muzsikának valamiféle új akusztikát kell kapnia a revüben. Nem. A revüben akkor jöjjön a ballett, amikor arra szükség van, és az legyen ballett, az énekszám akkor jöjjön be, amikor arra szükség van és az legyen énekszám. Nem kell azt a revü kedvéért, vagy a revü vonalára megváltoztatni.

Tehát nagyon sok kritizálni való akad. Biztos, hogy nem ez a végső megoldás, de úgy érzem, hogy helyesebb lett volna, ha először a színház eredményeit vizsgáljuk, ha megnézzük, hogy mi volt az a fejlődés, amelyet megtett. Azt gondolom, helyes és okos lett volna és igazi segítséget jelentett volna, ha megjelölik a fejlődésnek azokat a pontjait, amelyekből kiindulva, amelyeket kiszélesítve meg lehet csinálni az új revüt, mert meg lehet csinálni és meg is kell csinálni, ez nem vitás. Meggyőződésem, hogy mindezeknek a problémáknak megoldásához döntő módon hozzásegít ez a mai vita. A Párt amely eddig is számunkra a legtisztább és a legjórhatóbb utat mutatta meg, ugyanilyen segítségünkre lesz mind a minisztérium, mind a tanács, amely szervek szívükön viselik és szívükön viselték mindig színházi kulturánk fejlődését és kulturafordulmunk továbbvitelét.

M á n y a j L a j o s: Röviden szólok elvtársak, mert az idő a színházba szőlít bennünket. Minden olyan kulturatermekre, amely színházban játszódik le, szükség van, ha attól a dolgozók másnap jobban és vidámabban dolgoznak, mint előző nap. A revüt, ha nem ilyen, ilyené kell tenni. Az az érzésem, hogy a keretdarab azért ilyen, mert adva van hogy a mese honnan indul el, milyen állomásokon megy keresztül és hová érkezik. Mindig valaki valahonnan elmegy és el kell neki különböző helyekre vándorolnia. Ez nem jó. Vagy legfeljebb egyszer lehet jó, hogy a Pesleskei nótárius feljön Pestre, elmegy különböző helyekre, a csomagot viszik, de ez sem az, az sem az, azután kimarad egy Judit, az sem baj ...

Igazán nem a humor kedvéért mondom, de még soha sem hallottam, hogy "ilyen romok a revü kerete, hogy mostmár azután menjünk el megnézni!" Ha revüről beszélünk, mindig azt mondjuk, "ez a kép jó, az a kép jó, amaz a kép jó" Az sem baj, ha hasonlít az operettre /Felkiáltások: Durr!- Derültség/ Bár lehetne akkor mindiát operett is. S az sem baj, ha az egyfelvonásosokra hasonlít. Én el tudom képzelni azt is, hogy zenki nem megy sehova /Derültség/ hanem egyszerűen felmegy a függöny, akkor elkezdődik valami, s amikor lemegy a függöny, akkor ez a valami befejeződik, s egy másik függöny felmentével egészen más színhelyen egészen más szereplőkkel egészen mást látunk. S akkor nem volna az a probléma, amely felett olyan sokat vitásunk.

Mert itt alapjában véve nem arról van szó, hogy kell-e olyan kép amely grúz táncot mutat be, vagy kell-e olyan kép, amely az építkezést ábrázolja. Nem szeretek filmtémákra hivatkozni, mert a film nem revü, de a munkafolyamatnak zenével való bemutatása nem újdonság számunkra, akik kitűnő szovjet filmeket láttunk. Kitűnően sikerült például az aratás bemutatása a "Vidám vásár"-ban. Elképzelhető tehát ilyesmi gépteremben is.

Ezt a részt itt azszal szeretném bezárni, próbálják meg egyszer, lehet, hogy nem sikerül ... /Derültség, - Kélea hűgő: De az nagy baj, ha nem sikerül/ Nahát ez a keret dolog nem fog sokáig sikerülni! Ezt mondjuk meg őszintén Még háromszor el lehet indulni, /Derültség/ de azután valami másnak kell következnie. El lehetne esetleg kezdeni ezt a mást is. Most nem tudom, hogy mit, de azt tudom, hogy ne ragaszkodjunk ehhez. Mert nagyon fontos az, hogyan ülök le valamit elkendni. Ha úgy érzem, hogy itt nem lehet másképpen, mint hogy a keretnek végig kell mászkálnia a színtereken, akkor biztos, hogy semmi sem fog eszembe jutni. Ne ragaszkodjunk ehhez, mint valami törvényhez, amelyet a "lámák" kimondtak, mert nem hiszem, hogy ez helyes volna.

Néhány szót most a színházkollégák felé. A multkori vitában is - most nem annyira - és privátbeszélgetések kapcsán is valami olyat éreztem, mintha azoknak a színházkollégáknak, akik a vidám műfajban dolgoznak, valami bizonyítanivalójuk volna önmaguk művészi képességeit vagy kulturáját illetően azok felé, akik nem a vidám műfajban dolgoznak. Ezt én nagyon helytelennek tartom. De ha így van,

akkor legyen szabad azt mondani, hogy foglalkozni kellene ezzel a Sztanyiszlavszkijjal. /Derűltség/ Ma már ott tartunk, hogy ha valaki megkérdezi egy színészt, hogy ismeri-e Sztanyiszlavszkijt, az sórtűdőten kijelenti, hogy ismeri és már olvasta egyszer. Én most nem is olyan régen másodszor olvastam /Derűltség/S most azt ajánlanám színész kollégáimnak olvassák el másodszor is, mert én úgy érzem, hogy rengeteget profitáltam abból a másodszori - idézőjelben mondom - olvasásból.

Ez megadná azt az öntudatot, amelyre minden művészenek szüksége van, mert akkor azok, akik ezt még kétségbe vonják, rájárnának arra, hogy Sztanyiszlavszkij nem új receptet ad a színháztudáshoz, hanem nagyon sokszor csak lerögzíti berögzült azt, amit eddig csináltunk, csak nem tudatosan. Ajánlom például - nem tudom, ebben a színházban hogyan működik most más színházakban rosszul /Derűltség/ - a Sztanyiszlavszkij körök és preparamálását és komoly munkáldóást ezen a vonalon /Nagy taps/

M a r k o s J ó z s e f: Kell-e revü és ha igen, milyen legyen? - ez bennem ugyanazt az érzést váltotta ki, mintha valaki megkérdezte volna, hogy kell-e vidámság - kell-e könnyedség, és kell-e viharos szél helyett szellő. Kell. Mióta drámat játszanak, ott halad mellette a vígjáték, mióta nehéz zenét tételnek létesnek, létezik a könnyű daloska vagy esetleg kuplé.

Sajnos - már több ízben hangostattam - létezik egy olyan nagyművű szakmai arisztokrácia, amely lehetővé tette, hogy egyáltalán ilyen kérdés felmerülhet. Tisztában vagyunk a kultúrfront óriási harcával, de ebben a harcban nekünk is jogunk van az élen küzdeni. Az élet tele van vidámsággal, tele sokszor furcsa helyzetekkel, nevetséges pillanatokkal. Miért ne lehetne ezt éppenugy a közönség elő vinni, mint bármi mást, amit színpadon játszanak? Én fenntartom és állítom azt, hogy tedd nevetségessé ellenségeidet, figurázd ki a rosszat, a hibásat, és többre mész vele, mint bármely szónok, aki ugyanezt másfél órán át rágja bele a hallgatóságba.

Természetesen még nem tudjuk pontosan, milyennek kellene lennie a szocialista zenés vígjátéknak, de azon az uton vagyunk; hogy ezt megtudjuk. Kísérletezés hiba nélkül nem létezik. Harc sebesülés nélkül nincs. De igenis minden harcban megvan és meg kell lennie az erkölcsi értéknek és az erkölcsi tisztaságnak, még akkor is, ha az tele van buktatóval. Kritikásaink ott követik el az óriási hibát, amikor nem az építő kritika, hanem bunkózó kritika eszközzel élnek. Mi nem félünk a kritikától, mi követeljük a kritikát, de az ne legyen nagyképu és ne legyen olyan: "na jól van gyerekek, írok rólatok is" Nem, nekünk ez nem kell.

Mi tanulni akarunk jót és jobbat adni annak a közönségnek; amely bizony legtöbbször 120-150 napon eljön a műsorunkhoz.

A szakmai arisztokrácia legélénkebb példája, hogy a szakmai bemutatókon óriási színészgárda és érdeklődő gárda jön el. Erre két napra a vitára egy ember jött el,

mint külső ember, és ez az egyetlen ember Mányai elvtárs aki maga is rosszalását fejezte ki a látottak felett. Mit gondolnak a szaktársak: a repülés mindjárt a léglökésnél kezdődött? Nagyon jól tudják, hogy nem. Tehát repülésünket az igazi szocialista zenés vigjáték felé még sok kísérlet fogja megelőzni még akkor is, ha ki vagyunk téve a kísérletezés veszélyének, híváinak.

Nincs és nem lehet különbség színész és színész között. Nem jelent senkinek többet, ha Lear királyt játssza a Nemzetiben, vagy ha a Fővárosi Vigszínházban játssza a Mihály bácsit, a hordért. A cél ugyanaz. Becsülétesen emberit ábrázolni és minos színész, aki azért több, mert a Madách Színház tagja és csak azért rosszabb, mert az Artista Varietében vendég szerepel. A színész csak jó vagy rossz lehet tehetségénél vagy műveltségénél fogva.

Tehát mindnyájukat hívlek, nyujtsatok segítő kezét ahhoz, hogy megteremtjük, amire szükségünk van ebben a műfajban. Dorgáljatok, ha kell, de igazságosan dicsérjétek, ha ezt megérdemljük. De semmiesetre sem nyugodjatok abba bele, hogy még egyszer ilyesmi szóba kerülhessen, hogy "kell-e revü, és ha igen, milyen legyen?" /Hogy taps/

G y ö n g y P ó l: Én úgy érzem, hogy ez a mostani revü holadás a "Peleskei nótárius"-sal szemben. Szerintem rendkívül fontos, hogy a revüt minél több író írja és minél több szerző írja a zenét.

Az Írószövetség is foglalkozzék ezzel a kérdéssel. Vannak írók, akik nem tartják íróknak azokat az írókat, akik a revüműfajjal foglalkoznak. Ugyanígy voltak, esetleg még mindig vannak zeneszerzők, akik szerint azok a zeneszerzők, akik a könnyű műfajjal foglalkoznak, nem zeneszerzők. Éppen ez a műfaj alkalmas arra, hogy mind az egyik, mind a másik oldalon megdöntse a válaszfalat és közelebb hozza egymáshoz az ugyanabban a minőségben működő szerzőket /Taps/

S z ó n y i J ó z s e f: Tisztelt hallgatóim! Örülök annak, hogy a Szövetség módot ad arra, hogy a Szövetség tagjai előtt elmondhassam, hogy a budapesti városi tanácsnak, mi a véleménye a könnyű műfaj kérdéséről, és ezen belül a Fővárosi Vigszínház műfajának kérdéséről. Fel-tétlenül akarjuk, hogy legyen zenés, vidám, táncos, humoros, énekes könnyű műfaj.

A jelenlegi vidám, zenés, táncos, látványos műfaj hibáját abban látom, hogy túlságosan ragaszkodik a régi, a nyugati revü egyik-másik hagyományához. Így többek között ahhoz a bizonyos összekötő meséhez.

Rácz elvtárs felvetette, hogy a dolgozó azért megy be a színházba, hogy ott összefüggő egész mesét, operettszerű történetet kapjon. Éppen a Városi Színházi, zene-akadémiai és egyéb esztrádműsorok bizonyítják azt, hogy nem az összefüggő mesét keresi a közönség, hanem, - mint Mányai elvtárs mondotta - azért, amit képekben kap.

Az a követelmény, hogy a Fővárosi Vígyszínház műsorán összefüggő cselekmény kell főhőssel, mellékhőssel, mellékcselekménnyel, expozícióval és bonyodalommal, rengeteget árt e műfaj fejlődésének. Mi nem a könnyű zenés vidám táncos műfaj ellen vagyunk, hanem az ellen, hogy ezt a műfajt helytelen elvi állásfoglalással béklyóba verjék.

Mit jelent a keretmese elvének fenntartása? Azt jelenti, hogy a tánc és zene után Rácz elvtárs szerint fennmaradó egyharmadnyi időben kell egy ugyanolyan darab eljátszásáról gondoskodni, fejlődést, bonyodalmat, társadalmi, lelki indoklást ábrázolni, mint ahogy ez egy háromfelvonásos vígjátékban, vagy operettben történik. Az alapvető hiba itt az, hogy az idő rövidsége miatt a figurák sematikusak, excentrikusak, vagy papírmásékból vannak. Hálátlannak ezek a figurák kulturpolitikus és színész számára egyaránt. Az a babona, hogy ragaszkodni kell a drámai cselekményhez a műfaj kárára van. A közönség azzal az igényvel lép a színházba, hogy ott majd jellemek fejlődését látja, de kész figurát, sémát kap és a színész okolja érte. Mi az effajta revü ellen vagyunk és nem a nevetés jókedv, tánc, zene és humor ellen.

Meg kell mondani, hogy a könnyű műfaj az írás vonalán is a legnehezebb kérdések közé tartozik, nem tartunk az ideális állaptnak még a közelében sem. Vegyünk néhány példát. A Cine ismeretlen hamis társadalmi képet ad, ami az én szememben, a kulturpolitikus szemében, aki a dolgozók nevelését akarja végezni, a legnagyobb bűnök egyike. Hamis képet ad Budapestről, erről a lendületesen fejlődő, boldog városról, hol sematikus, hol excentrikus, hol nyökkásan szentimentális képet nyújt. Nem állunk különösen jól írói vonalon sem. Tévedés ne essék, ezzel nemcsak ebben a revüben közreműködő írókat akartam bírálni. Állítom, hogy nemcsak ők nem tudtak megbirkózni a feladattal, de pillanatnyilag nem tudom, ki tudott volna Magyarországon megbirkózni vele. Ezt az írószövetség vonalán is tisztázni és forszírozni kellene, könnyű műfaji szakosztályt kellene létesíteni. Írói vonalon tehát számolni kell azzal, hogy a ma társadalmát sűrűn, a valóságnak megfelelően, hibák nélkül ebben a műfajnak íróink még nem képesek ábrázolni. Tehát akár örökre, akár egy ötéves átmenetre le kell szoknunk a revünek erről a formájáról, vagy legalábbis kevésbé kell ezt a formát követni.

Azt hiszem többen önök közül látták a Mojszejev együttes műsorát. Nem hiszem, hogy valaki is unatkozott volna, mert nem volt összefüggő keretmese. Nos, szolgáljon mintaképpül ez az együttes és a kérdés megoldottnak tekinthető, itt kell a kifejlődést keresni és nem az amerikai revüben. Az esztrád-műfajt kell követni, amelyet az egyik felszólaló amerikai jellegűnek nevezett, amivel azonban alapvetően nem tudok egyetérteni.

A színház perspektíváját mi úgy látjuk, hogy erre a műfajra hihetetlenül nagy mértékben szükség van. Megmondom őszintén, Budapesten kevésnek tartok egy ilyen színházat és a létesítendő nagy artistavarietét, amely itt a közelben, ha hamarabb nem is, de szeptember elsejével létrejön, azzal

a nagyon távoli perspektívával indul, hogy a másik ilyen zenés, látványos jellegű esztrád-színház legyen Budapesten. A feladat tehát nem ennek a műfajnak a megfojtása, megöklése, hanem fejlesztése és segítése, de ehhez feltétlenül szükséges; hogy a kapott kritikákat ne személyes támadásnak fogják fel. Ha a műfajt bíráljuk, akkor ne érezze magát sértve sem a rendező, sem a szubrett. A színészek ne fogják fel sértésnek, ha azért harcolunk, hogy ez a műfaj megszabaduljon azoktól a koloncoktól, amelyek a színészekre nehezednek. Ezen a hangon mi a műfaj kérdéseit nem fogjuk tudni megvitatni. Én megértem Gács, hogy Gács elvtársat kellemetlenül érintette, amikor egy későbbi érintkezés folytán a 25. előadás után el maradtak azok a jelenetek, amelyekben szerepelt. Nem Gács elvtárs hibájából maradtak el. Nem Gács elvtárs színészi tehetségét vontuk kétségbe, amikor annak a jelenetnek el kellett maradnia. Itt szintén egy olyan kísérletről volt szó a színház részéről, amely nem vált be. Vajjon lehet-e eleme a vidámság a derű műfajának a nyálkás szentimentalizmus? Ez volt az egyik döntő kérdés, és erre kénytelenek voltunk nemmel válaszolni. Még akkor is, ha a közönségünk fejletlenebb része azt tapssal fogadta. Nem akarjuk, hogy egyes jelenetek a közönség izlésében felbresszék azt, ami az izlésében a szunnyadó régi rossz, amit még nem sikerült kinevelnünk.

Nekünk a színpadon a típusokat kell ábrázolnunk ha a valóság érzetét akarjuk kelteni a nézőkben, ha a nézőt valóban tanítani és nevelni akarjuk.

Mi azt akarjuk, hogy ez a műfaj, amely igen alkalmas arra, hogy hasznos legyen és neveljen, ne ártsen. Mi nem akarjuk, hogy olyan politikai baklövések kerüljenek a színpadra, amelyek azután károsan hatnak a nevelésben, nem akarjuk, hogy olyan képek, amelyek a multat ábrázolják, vagy nem a jelenről szólnak, csillogók, ragyogók és fényesek legyenek - sok ilyen képe van ennek a revűnek - s ugyanakkor emellett annál bántóbb kontrasztként ott legyen az iparostanuló otthon sematikusága, ott legyen a színészek, mégpedig tehetséges színészek minden erős igyekezete ellenére az építési jelenet sematikusága.

Megismétlem elvtársak: mi az elvtársakkal együtt és ugyanolyan szerelmesen akarjuk a könnyű zenés, vidám, táncos műfaj kifejtését, megtisztítva minden kozmopolita sallangtól, megtisztítva azoktól a mesterségesen kreált dramaturgiai babonáktól, amelyek ennek a műfajnak a fejlődését gátolják, és ehhez a harcban kérjük mi az elvtársak segítségét.

R á c s G y ö r g y elnök: őszintén sajnálom, hogy a kis létszám miatt be kell fejezni a vitát, Ujult erővel folytatjuk majd a vitát. Nagyon szeretnénk ezt a műfajt talpraállítani. Köszönöm a megjelenést és a hozzászólásokat.